

גליון קנין תורה

בנישואות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

בעזה"ש

נציב חודש שבט

הנגיד הנכבד והמפואר

מו"ה ישראל אלכסנדר הכהן ענגלענדער הי"ו

לעי"נ זקנו הגאון המפורסם

מוה"ר שלום מרדכי ב"ר משה הכהן זצ"ל
אבד"ק ברעזאן ובעמח"ס שו"ת מהרש"ם

פרשת בשלח
תשע"ה

מס' קידושין
גליון י"ד

שינון לחזרה

תמצית שקלא וטריא עם ביאורים והערות

דף מ"ח ע"ב – דף נ"ב ע"ב

הלך הראשון על שיטת כתב הראשון שתחתיו ותופר, וחזור וכופל חלק השני על שיטת הכתב שתחתיו ותופר, וכן בחלק שלישי, והעדים הותמין מכהוין בין קשר לקשר.

באתרא דנהיגי בפשוט או באתרא דנהיגי במקושר, כולי עלמא לא פליגי דכי עבדיה בעל לסופר שליח לכתוב לו גמ, קפידא היא שיכתוב כפי מנהג המדינה. לכך מקושר שהסופר עשאו פשוט ודאי פסול ודאי שויה שליח להכי, וא"א לחזור ולעשותו מקושר, שהרי אין בו שימות חלקים כדי לכפול ולתפור, וגם עדין הותמין מתוכו, אבל בפשוט שעשאו הסופר מקושר פליגי; לתנא קמא פסול ודגם זה א"א לעשותו פשוט, מפני שהמקושר והפשוט אין זמנם שוה, שהיו רגילין לכתוב בפשוט הזמן של אותו שנה, ובמקושר היו כותבין הזמן של שנה שלאחריה^א, אבל לר' חנינא בן גמליאל כשר, מפני שיכול לעשותו פשוט ושלא לתפור הקשרים, ואם כבר תפרו יקרע התפירות ויפתח השטר וידיה פשוט, והעדים יחזרו ויחתמו בתוך הגט תחת הכתב, ואף שיהיה איר מפסיק בין שימות העליונות אינו מועב כביעדיה^ב.

באתרא דנהיגי בין בפשוט ובין במקושר, ואמר ליה לסופר עביד לי פשוט ושהיא שליות קלה ואזל ועבד ליה מקושר ושהיא שליות כבדה, לתנא קמא ור' חנינא בן גמליאל קפידא הוא ודוקא אמר לו לעשותו פשוט, וממילא הדין כגיל, דלתנא קמא פסול, ולר' חנינא בן גמליאל כשר מטעם אחר, מפני שיכול לעשותו פשוט, אבל בלא הכי הי' מודה דפסול^ג, אבל לרבן שמעון בן גמליאל מראה

א. כגון אם נכתב הגט בשנה ראשונה שעמד המלך; בגט פשוט אין מוין לו אלא שנה, ובשנה שניה מוין לו שנים, אצל בגט מקושר אם הוא בשנה ראשונה שעמד המלך כותבין בשטר שמים, ובשנה שניה מוין לו שלש. והטעם, דהנה מנהג האומות להקדים למלך שנה, ולכבוד המלך היו עושין כן כאלו לומר שכבר החזיק במלכותו שתי שנים, ועל אף שאין לנו נהיגים כן בפתם שטרות ואין מוין למלך אלא כפי שניו שמלך, מ"מ חקנו חכמים לכסות בגט מקושר מנהג האומות, דלנו לתת חילוקים הרבה וחומרות במקושר, כדי שלא יהא נוח לכהנים לגרש נשותיהן כ"ל (עש"י רש"י ב"ב דף קסד: ד"ה והלל). ועי' בגמ' שם דלכך סובר מ"ק דמקושר שעשאו פשוט פסול, דלא יהיה כשר יכול לצוא לדי תקלה, כגון אם אחד ממלוה לחזירו ממוין בשנה ראשונה למלך, ועשה לו שטר מקושר וכסו בו שמים למלך ונאלצת איה אלא ראשונה, ואח"כ איתרמי ליה זוי ללוה ופרע לו בלא שנה ראשונה שלום ממנו, וכשיאמר ליה למלוה החזר לי שטר, יאמר לו המלוה שנאצד ממנו השטר ויכתוב לו שטר שפרעו, ואח"כ בשנה שניה יאמר שער זמן הכסו בשטר חובן יקח המלוה השטר ויעשו פשוט, ויחזור וימצע מהלוה, באומרו שאמר שפרע הלוה וכסו לו המלוה שובר חזר ולוה ממנו שנית, ושטר חזר זה מוכיח שהרי זמנו צטר זמן השובר.

ב. ואינו חושש למה שאין זמנם שוין כגיל, דס"ל אין כותבין שובר, ולוה אינו פורע למלוה עד שיחזיר לו המלוה שטר, וממילא לכתב ליתמיש למידי ולא יבוא לדי תקלה.

מראי מקומות לתוספות

- דף מ"ט ע"א: כל דיבורי המוספות.
- דף מ"ט ע"ב: ד"ה לזנות לה צית.
- דף נ' ע"א: ד"ה היה לו לומר מוזד הייתי.
- דף נ' ע"ב: ד"ה מוששין לסבלות, ד"ה מקדשי והדר מסבלי.
- דף נ"א ע"א: ד"ה קידושין שאין מסורין לציאה.
- דף נ"א ע"ב: ד"ה האחד חולץ לשמיהן.
- דף נ"ב ע"א: ד"ה המקדש צפירות שציעים, ד"ה ואפילו צמקוס.
- דף נ"ב ע"ב: ד"ה אם גמלאו יפות מהן.

דף מ"ט

קפידא או מראה מקום

• האומר לאדם לעשות לו שליחות באופן הקל, והשליח עשה שליחותו באופן הכבד, מצינו ג' תנאים דס"ל שלא נחשב שינוי בהשליחות, דלא נקט המשלח אופן הקל אלא להראות לו מקום להקל בשליחותו אם כבד עליו בענין אחר:

(א) ר' שמעון: אמר בעל לשלוחו הלויני דינר של כסף וקדש לי אשה פלונית, והלוה לו השליח דינר של זהב, וכן אשה שאמרה לשלוחה צא וקבל קדושי מפלוני דינר של כסף, ונתן לו דינר של זהב; בתרווייהו סובר ר' שמעון שעשה שליח שליחותו ומקודשת, דמראה מקום היא לו.

(ב) רבן שמעון בן גמליאל: גט פשוט ושטר פשוט כעין שלנו עדין התומים מתוכו ותחת הכתב בסוף השטר, גט מקושר ושתקנו חכמים לכהנים שאין יכולין להחזיר גרושותיהן, וכשהיו כועסין היו חולצין אל הסופר שמתחרר לכתוב גט והכתב נותנו לה, ולאחר זמן מתחרר אבל אינו יכול להחזירה, לכן תקנו להן גט מקושר שיש בו מורה לעשותו, דאדחכי וחכי מייבא דעתיה ואינו מוגרש^ה עדין התומים מאחוריו (מנהג בראשו שיטה חלק, וכתב שיטה, ושוב מניח שיטה חלק וכתב שיטה, וכן עד שלשה או ארבעה או יותר שיטין, וכופל

גלין קנין תורה

מקום היא לו ושומר לו די לך בפשוט שהיא שליחות קלה. אבל כי עבד מוקשר נמי ניהא ליה וכשר הואיל ומנהג המדינה אף במקושרו.

(ג) ר' אלעזר: אשה שאמרה לשליח התקבל לי גיטי ממקום פלוני וקבל לה גיטה ממקום אחר; **לתנא קמא** פסול דקפידא היא [שהיא אינה רוצה להתבטח במקום אחר], **ולר' אלעזר** כשר דמראה מקום היא לו [שהיא מראה לשליח מקום שלא יצטרך למרוח וללכת בשבילה אלא עד אותו מקום, אבל אם יחפזין ללכת יותר תבוא עליו ברכה ואין לה קפידא בדברו].

שבח יוחסין

*** לעולא, לא נחלקו תנא קמא ור' שמעון** (בהטעה אותה לשבח, דלתיק אינה מקודשת ולר' מקודשת) **אלא בשבחה ממוין** (דס"ל לר"ש א"פ שהטעה אותה מקודשת דמסתמא ניהא לה בשבחה דהו, אבל בשבחה יוחסין וכגון שאמר לה התקדשי לי על מנת שאני ממור, ונמצא שהוא נתין) מודה ר' שמעון דאף אם הטעה אותה לשבחה אינה מקודשת, שאומרת מסאנא דרב מכרעאי לא בעינא ואיני הפיצה במנגל שהוא גדול ממדת רגלי, פי' דלא ניהא לה בשבחה מפני שהוא מתנאה עליה.

- רב אשי מביא ראיה מדתנן (על מנת שאני כהן ונמצא לוי, לוי ונמצא כהן, נתין ונמצא ממור, ממור ונמצא נתין וכו' אינה מקודשת), **ולא פליג ר' שמעון** ונ"כ דמדה בשבחה יוחסין. ואין להקשות ממה דקתני התם 'על מנת שיש לי בת או שפחה מוגדלת' (וגם שם לא פליג ואין לו, על מנת שאין לו ויש לו וכו' אינה מקודשת), וגם שם לא פליג ר' שמעון אף שהיא שבה ממוין ונ"כ דפליג ברישא וד"ה לסיפא; **(א)** דשאני התם שהיא שבה ממוין לכך לא הוצרך מיהדר איפלוני כיון דכבר פליג ברישא, משא"כ בשבחה יוחסין אם איתא דפליג נתני. **(ב)** גם התם הוי שבה יוחסין ולכך לא פליג ר' שמעון, ד'בת או שפחה מוגדלת' פירושו גדלת, (חשובה), שיכולה לומר לא ניהא לי דשקלה מילי מינאי ואזלא נדיא קמי שיבכותי ודמשום שהיא חשובה מצויה לספר עם שכנותיה ותשמע ממני דברים ותסדר אותם לפני שכנותי ותתן אותי בפניהם ללעג וקלסו.

*** דוגמאות של קידושין בתנאי** ושם התנה באחד מהן והטעה אותה אינה מקודשת כלולי עלמא; **(א)** **על מנת שאני קריינא; לתנא קמא** אם קרא ג' פסוקים בבית הכנסת מקודשת, **לר' יהודה** עד שיקרא ויתרגם, והיינו תרגום דידן (של אנקלוס, שניתן בסניני ונשתכח וחזר אנקלוס ויסדו), אבל המתרגם פסוק כצורתו והמסר תוספת התרגום שלנו) הרי זה בדאי, והמוסיף עליו מדעתו הרי זה מחרף ומגדף. **(ב)** **קרא אנא**, עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיוקא (דקרא' משמע שידע כל העשרים וארבעה ספרים בדרדוקו). **(ג)** **על מנת שאני שונה; לחזקיה צריך לידע הלכות ולמשה** מסניי, **ולר' יוחנן** תורה - לההוה אמינא היינו תורה שבכתב, ולמסקנא היינו מדרש תורה (ספרא וספרי שהן הלכות של מדרשי מקראות). **(ד)** **תנא אנא**, עד דתני

ג. עין תוס' ר"י הוקן שפירש 'עד שיקרא כל המורה', וכ"כ הרמב"ם (פי"ח מהל' אשות ה"ד), ולפי"ז פליג ר' יהודה במתני על מהל' קמא; א. שיקרא כל המורה ולא סגי בג' פסוקים. ב. שגם יוכל למרגם כל המורה במרגום אנקלוס, וע"ע בעצמות יוסף.

ד. כן פרש"י, ובתוס' ר"י הוקן פירש 'משה', וכן פירשו הר"ף והרא"ש והרמב"ם. ובחדושי הראב"ד משלז מריווי חו"ל, 'חזקיה אמר הלכות, פי' משניות שיש בהן כמה וכמה שהן הלכה למשה מסיני'.

הילכתא ספרא וסיפרי ותוספתא. **(ח)** **על מנת שאני תלמיד, לא** בעינן שיהא כשמעון בן עזאי ושמעון בן זומא, אלא כל ששואלין אותו בכל מקום דבר אחד בלימודו ואומר, ואפילו במסכתא דכלה". **(ו)** **על מנת שאני חכם, לא** בעינן שיהא כחכמי יבנה או כר' עקיבא וחבריו ולהיות מעמיק במה שאין יד חברות שולמות לשאל בו, מאירין, אלא כל ששואלים אותו דבר חכמה ודתיא בכסראו בכל מקום ואומר: **(ז)** **על מנת שאני גבור, לא** בעינן שיהא גבור כאבנר בן נר וכיוצא בן צרויה, אלא כל שחבריו מתיראים ממנו מפני גבורתו. **(ח)** **על מנת שאני עשיר, לא** בעינן שיהא כר' אלעזר בן חרסום ושהיה לו אביו אף ספינות בים וכנגדן אף עירות ביבשה) או כר' אלעזר בן עזריה (שהיה מעשר מעדרו כל שתא י"ב אלפי עגלים, אלא כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עושרו).

בכל הנ"ל הוה קידושי ודאי וכשתברר שכן הוא כמו שהתנה, אבל אם אמר **על מנת שאני צדיק, אפילו** הוא רשע גמור מקודשת **מספק, שמא** הרהר תשובה בדעתו. וכן אם אמר **על מנת שאני רשע, אפילו** הוא צדיק גמור מקודשת **מספק, שמא** הרהר דבר עבודה זרה בדעתו.

תשעה קבים

בגמרא נמנו י"ד דברים שירדו מהם עשרה קבים לעולם, ונתחלקו, תשעה קבים נמלה מקום אחד, וקב א' נמלה כל העולם כולו; **(א) חכמה** (תורה ודרך ארץ), נמלה ארץ ישראל. **(ב) יופי**, נמלה ירושלים. **(ג) עשירות**, נמלו רומיים קדמונים. **(ד) עניות**, נמלה בכל. **(ה) גסות**, מתחילה ירדה לבבל יחד עם הנופה, כדכתיב 'זהנה שתים נשים' (היינו יצירה של נמות הרוח הנופה) ויצאות ורוח בכנפיהם (ורומו נמות הרוח) ולהנה כנפים ככנפי החסידה (ורומו להנופה, כמו החסידה שעושה חסידות עם חברותיה) ותשאנה את האיפה"ו וגו' לבנות לה בית בארץ שנער', אבל לבסוף נשתרבו משם לעולם (ורק הנופה נקבעה בבבל), כדכתיב 'לבנות לה

ה. פרש"י "ככל מקום - מאחד מן המקומות, ואפילו במסכת כלה - שאין עומק בה, ובדימתה היא, וכך היא שנויה כלה בלא צרכה אסורה לבעלה כנדה". משמע שמפרש לקולא, דמקמי 'תלמיד' אפילו אם לא למד אלא ענין אחד באיזה מקום ב"ש, ואפילו רק במסכת זו שאין בה עומק. ועי' בתוס' הרא"ש ותוס' ר"י הוקן ופארי' שפירשו ג"כ לקולא, אלא שמפרשין 'מסכת כלה' כצופן אחר, דסגי אם יודע להשיב דברים הקלים שרוב העם יודעים בהם קצת ענינים, כגון הלכות חג בוגו ושל עזרת צעזרת ושל פסק בפקה, והיינו 'מסכת כלה' מלשון דרשה כמו שהיו רגילים לדרוש צומנים אלו. מיהו נמס' שבת (דף קה). פרש"י לחומרא, דבעינן שיהיה אפשר לשאל ממנו בכל מקום בכל הש"ס ודע להשיב, ואפילו במסכת כלה דלא רגילי בה אינשי וזה נתן לנו וברקא, דוקא או מקמי תלמיד, וכן פירשו בתוס' שם ובריב"א כאן.

ו. בתוס' ר"י הוקן משמע דגם בזה מפרש לקולא נפמי שפירש בתלמיד, דסגי אם לא למד אלא ענין אחד ויודע לסגור בו סכרא.

ז. כן כתב בתוס' ר"י הוקן ור"י ש"ר ור"א ש"ר, דבמתי אלו לא היו אלא ספק קידושין, ולשון הגמרא 'שמא יהיה' וכו', והיינו שצריכה ממנו גט מספק, ואם צינתיים שטטה ידה וקבלה קידושין מאחר צריכה גט משניהם. והיכא שאומר אח"כ שבאמת הרהר בתשובה או הרהר בדבר ע"ז אם לא נתן לעשותו קידושי ודאי מאחר שאינה יכולה להכחשו, עיין בית שמואל (פי' ג' ס' סק"ה) וקרבן נתנאל (פי' י"ב אות ט).

ח. עי' מהרש"א, דכלל הני דקאמר 'ירדו', ר"ל ירדו מן השמים לפי הגזירה, כדאמרין נמס' נדה (דף נ"ח): צחכס וגבור ועשיר, שנמלך הממונה על כך מעמיד הטפה לפני הקב"ה וגזר זו מהל' חכס זו וגבור חו ועשיר, ליה קאמרין הכא דלואה הגזירה מוכנת יותר בלחץ הזאת מבאחרת, לפי מללך ומול אותה מדינה, בכל לחץ ואח"כ לפי הענינים שזכר. ומש"ה לא קאמר נמי עשרה קבין לזקיות ירדו לעולם, וצחיפך י קבין רשעות כו', משום דהוה דבר שאינו נגזר מן השמים, כדקאמר התם לזיקי ורשע לא קאמר להכל צדי שמים חוץ מירלח שמים.

ט. איפה הוא י"ח קבין, והס' ט' קבין של מנופה וט' קבין של גסות הרוח (ריב"ב).

גלין קנין תורה

דברים שבלב

❖ ככל הני אופנים דאמרינן שאם הטעה אותה אינה מקודשת, אף על פי שאמרה אחר כך שהיה בלבה להתקדש לו אפילו אם אין תנאו אמת, אף על פי כן אינה מקודשת. וכן הדין כשהיא הטעתו. והטעם למסקנת הגמרא, משום דהוי דברים שבלב ואינם דברים.

דף נ'

❖ לא פירש ארעתא למיסק לא"י: ההוא גברא שמכר קרקעו על דעת לעלות לא"י, אבל בשעת המכר לא פירש כן, ולבסוף נאנס ולא עלה, אמר רבא שאינו יכול לחזור מן המכר ואע"פ שאמת הוא שלכך עלה, וכגון דשמעינן ליה טעיקרא שמפני זה היה רוצה למכור נכסיו, מי"מ הואיל ובישעת המכר לא פרסם והודיע מחשבתו אלא נשאה בתוך לבו, אינו כלום²¹, דהוי דברים שבלב ואינם דברים.

מתחילה מביא בגמרא ד' הוכחות דדברים שבלב אינן דברים, ומדחה אותם:

(א) כתיב קרא יתירא אל פתח אהל מועד יקריב אותו²² וזכר כתיב ברישא דקרא זכר תמים יקריבניו²³ ללמד שאם נדר להביא קרבן כופין אותו לקיים נדרו, ואין לומר דהיינו בעל כרחו, דהא כתיב יקריב אותו לרצונו, אלא כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. וקשה הא בלבו לא ניהא ליה, אלא לאו דדברים שבלב אינן דברים. ומדחה, דילמא שאני התם דאנן סהדי דאף בלבו ניהא ליה בכפרה.

(ב) בכתובות (דף ע"ג) שנויין אלו שכופין אותן להוציא נשותיהם וכגון מוכה שחין ובעל פוליוס דהיינו ריה החוטם או הפה ע"ש, ולא בעל כרחו ודהא כתיב בגירושין זנתן בידה משמע מדעתה²⁴ אלא כופין אותו עד שיאמר רוצה אני. וקשה הא בלבו לא ניהא ליה, אלא לאו דדברים שבלב אינן דברים. ומדחה, דילמא גם התם אף בלבו ניהא ליה דמצוה לשמוע דברי חכמים ונאית לן לאחזוקיה בחוקת מקיים מצוה וגמר בלבו לקיים דברי בי"ד.

(ג) תנן המקדש את האשה ואמר כסבור הייתי שהיא כהנת והרי היא לוייה, לוייה ונמצאת כהנת, עניייה והרי היא עשירה, עשירה והרי היא עניייה, מקודשת מפני שלא הטעתו. וקשה הא קאמר קסבר הייתי ויטף סוף הוי קדושי טענתו, אלא לאו דדברים שבלב אינן דברים. ומדחה, דילמא הא דתני שם מקודשת הוא רק לחומרא ושיאנה מותרת לאחר בלא גמ, אבל לעולם מהני הא דקאמר קסבור הייתי לענין שלא יהיו קידושין גמורים לבטל קידושין אחרים, שאם בא אחר וקדשה בינתיים צריכה גמ אף משניו.

(ד) במתני דקתני אע"פ שאמרה בלבי היה להתקדש לו אעפ"כ אינה מקודשת והיינו אפי' לקולא שיכולה לינשא לאחר בלא גמ, והא קאמרה בלבי היה, אלא לאו דדברים שבלב אינן דברים. ומדחה, דלמא שאני התם כיון שפירש תנאו בפיו לאו כל כמינה לעקור תנאו בדברים שבלב והואיל ושמעיה ולא מיהתה לומר אעפ"כ אני הפיצה כך, אבל לעולם פתם דברים שבלב הוי דברים.

זוה קשיית מהרש"א ה"ל, דקוקא צנן כחך פו עיר וכן צקרוז או רחוק מן המרחץ שגשגו צמשה קודם צת או שפחה מגודלת קשה למה לא פריך צממא מטש.

יג. כן פי' בתום ר"י הוקן, מיהו ע"י רש"י להלן (דף ג' ד"ה למפטר) משמע דגם בלא הכי לא מיישנין שמשקר צמה שאומר אח"כ שמכר אדעתא למיסק לא"י, דהא חזינן דערה לעלות ללאך ישראל אלא שגאנס.

בית בארץ שנער²⁵ והיינו חנופה להודיה. ומה שאמרו סימן לגסות עניות והיא עניות בבבל הוא דאיכא, היינו עניות דתורה ודתורה אינה נוחה על גפי הרוח, דמתוך גבותו אין משמש כל צרכו ואין מהור על שמועתו, וכדררש ר' יוחנן הפסוק אחות לנו קטנה ושדים אין לה²⁶ זו עילם שזכתה ללמוד ושהיה בה דניאל ומרדכי ולא זכתה ללמוד ושלא היו בני דורם עוסקים בתורה ולא זכו אלו החכמים ללמוד, כאילו לא היה להם שדים להנניק, אבל בכל זכתה ללמוד וללמוד. (ו) גבורה, נמלו פרסיים. (ז) כניב, נמלה מדי. (ח) כשפים, נמלה מצרים. (ט) ננעים, נמלו הזירים. (י) זנות, נמלה ערביא. (יא) עזות, נמלה מישן ורובן ממזרים. (יב) שיחה, נמלו נשים. (יג) שכרות, נמלו כושים. (יד) שינה, נמלו עבדים.

תמצית דיני טעות בשבח ממון או יחסין

קידושין שהטעה אותה לגנאי, לכולי עלמא אינה מקודשת. ואם הטעה אותה לשבח, בשבח ממון פליגי, לתנא קמא אינה מקודשת, ולר' שמעון מקודשת. ודוקא היכא דפסיקא מילתא לשבח, אבל אם איכא דניחא ליה בהא ואיכא דניחא ליה בהא וכגון יין וחומין או זהב וכסף, דאף דין וזהב עדיפי אצל סתם בניאי, מי"מ איכא דניחא ליה בחומין מביין, וכן בכסף במזבח, מודה ר' שמעון שאינה מקודשת אף אם הטעה להשבח, אלא אם כן קבלה קידושין ע"י שליח. ובשבח יחסין, לכולי עלמא אינה מקודשת אפילו אם הטעה בדבר דפסיקא מילתא לשבח.

ונמנו במשנה (דף מה: ודף מה: ט') דוגמאות של טעות: (א) בין כוס ויין וכוס דבש ושבח ממון; ויין עדיף. (ב) בין דינר כסף ודינר זהב ושבח ממון; כשקבלה ע"י שליח אמרינן דזהב עדיף, אבל כשקבלה בעצמה אמרינן דאיכא דניחא ליה בזהב ואיכא דניחא ליה בכסף. (ג) בין עשיר ועני ושבח ממון; ועשיר עדיף. (ד) בין בהן ולוי ושבח יחסין; ובהן עדיף. (ה) בין נתין וממזר ושבח יחסין; ונתין עדיף, ע"י רש"י ע"א ד"ה אבל בשבח. (ו) בין בן כרך ובין עיר. (ז) בין בית קרוב למרחץ או רחוק מן המרחץ²⁷. (ח) בין יש לו בת או שפחה מגודלת או לא ולתרוין א' בגמרא הוי שבח ממון, ועדיף כשיש לו בת או שפחה גדולה, וממילא לר' שמעון אם הטעה לשבח מקודשת, ולתרוין ב' בגמרא הוי שבח יחסין דצריך לומר גדלת דהיינו חשובה, ולכולי עלמא אפילו אם הטעה לשבח אינה מקודשת. (ט) בין יש לו בנים לאין לו בנים²⁸.

י. מנזר ברש"י שהוא שנה ממון, דישבת כרס קשה לאדם, שהכך הוא מקום שוקס והיוקר מלוי צו ודומק עובדים וצדים, משא"כ ישיבת עיר עדיף. ולפי"ז אם אמר על מנת שאני צן כרך וממלא צן עיר, לר' שמעון מהא מקודשת כיון שהטעה אותה לשבח והוא שנה ממון. והקשה מהרש"א, דל"כ לעיל (ע"ה) דפריך משפחה מגודלת דפסיקא ומקשה למה לא פליגי ר' שמעון, הו"ל למפך מרישא דלעיל מיניה צנן כרך וממלא צן עיר למה לא פליגי ר' שמעון. וכי מהרש"א דלולי פרש"י ה"י נראה, דלעולם לא פסיקא מילתא צנן עיר עדיף מנן כרך, ואדרכה צמס' כחוצות (דף ק'): משמע צנן כרך עדיף מנן עיר, דנכרך שכימי כל מילי משא"כ בעיר, אלא דקאמר סס דגם איכא מעלה בעיר יותר מנכרך דישבת כרס קשה, וא"כ י"ל דכרך ועיר דומה לין וטומן או זהב וכסף, דאיכא דניחא ליה צהא ואיכא דניחא ליה צהא, ומודה ר"ש דנכל גווגא שהטעה אותה אינה מקודשת, ולכן לא הקשה בגמ' אלא מסיפא צנת או שפחה גדולה, דזוה פסיקא מילתא דהוי שנה ממון ולר"ש אם הטעה לשבח מקודשת. ונשי' צשישה לא נודע לפי שמין ג"כ ע"ד מהרש"א דנכרך ועיר לא פסיקא מילתא אחא עדיף, מיהו כ' סבות אחרות, דאיכא דניחא ליה צנן כרך לפי ססס וריחם יותר, ואיכא דניחא ליה צנן עיר שאין דרכן ללכת לסורה. וז"ע למה לא נקט מילוקים ה"ל שגמורין צמס' כחוצות.

יא. צשטעות גם זה בכלל ממון ולא יחסין, וקשה קשיית מהרש"א ה"ל למה נקשה הגמ' מצת או שפחה מגודלת ולא מזה. וצשישה לא נודע לפי (סס) כחצ דגם צוה י"ל ע"ד ה"ל, דאיכא דניחא ליה צבית קרוב למרחץ שאין טורח להגיע סס, ואיכא דניחא ליה כשהוא רחוק לפי שהאור אינו טוב משום הצלה צבית המרחץ. וע"י צס' ישא ברבה (על הרביעי יוחסין, דף ק"ה ע"ג) דאיכא למימר צבית רחוק מן המרחץ הוא שנה יחסין משום צניעותא.

יב. נראה שאם אין לו צניס הוי שנה ממון, דצניס לו צניס מוטל עליו לזנוס, ומ"מ לא קשה

גלין קנין תורה

וכן בגירושיו, אם אמר לשלוחו תנו גט זה לאשתי במקום פלוני, ונתנו לה במקום אחר, הגט פסול, אף על גב שבא לרחקה ומה איכפת ליה אם ידברו עליו דברי גנאי, דמ"מ המגרש את אשתו גנאי הוא לו, ודוקא במקום זה ניהא לו להתבזה ולא במקום אחר.

❖ **לשון מראה מקום:** בין בקידושין ובין בגירושין, אם אמר לשליח 'הרי היא במקום פלוני', והלך וקידשה במקום אחר, או נתנו לה גט במקום אחר, הרי זו מקודשת או מגורשת, דאין זה לשון קפידא, אלא קאמר לו ששם תמצאנה.

נמצאו בה נדרים או מומין

המקדש את האשה על מנת שאין עליה נדרים, ונמצאו עליה נדרים, אינה מקודשת¹⁰. כנסה סתם ונמצא עליה נדרים¹¹, צריכה גט ומדבריהם מספיקא, דכיון שלא פירש היישין דילמא דעתיה נמי אנדרנית, אבל יוצאה בלא כתובה¹² ויכול לומר אי אפשר באשה נדרנית והוי קידושי מעות למפרע, והמוציא מחברו עליו הראיה¹³.

וכן המקדש את האשה על מנת שאין עליה מומין, ונמצאו בה אחד מן המומין שפוסלין בכהנים¹⁴, אינה מקודשת. כנסה סתם ונמצאו בה מומין, צריכה הימנו גט מספיקא ובגיל דשמה אינו מקפיד על בעלת מוסו, אבל יוצאה בלא כתובה.

סבלונות

❖ **המקדש את האשה באופן שלא חל הקידושין, ואחר כך שלח לה סבלונות,** לא אמרינן שיודע שאין קידושו קידושין ושלה סבלונות אלו לשם קידושין, אלא מחמת קידושין הראשונים שלח ואינה מקודשת.

ובמתניתין ג' דוגמאות לדבר, וכל אחד מהן צריכה: (א) המקדש שתי נשים בשוה פרוטה, (ב) המקדש אשה אחת בפרות משוה פרוטה, וצריכה, דלא תימא מקדש שתי נשים בפרוטה שאני, דכיון דנפק פרוטה מיודו טעה וקסבר קידושין נינהו, ואלא מסק אדעתיה לשלוח

10. עיין עין מס' כתובות (דף ע"ב:) מסקנת רב אשי וכתוס' שם (ד"ה ומיד), שאלא אמר סתם 'על מנת שאין עליה נדרים', אינו יכול להוציאה אלא אם כן נמצא בה נדרים שיש בהן ענין נפש ועיין מה שכתבנו עליו, כגון נדרה שלא תאכל בשר ושלח תשמה יין ושלח תתקטט בנגדי כענין, דדוקא כהני נדרים קפדי אינשי משא"כ שאר נדרים דלא קפדי אינשי לא היו קפידים קפידא. אבל אם פירש בדיבור על מנת שאין עליה נדר זה, ודאי יכול להננות בכל נדרים אפילו לא קפדי בהו אינשי.

11. גמ' כתובות ס' פלוגי רב ושמאלו במאי מיירי דין זה, לרב קאי ארישא כשקדשה בתנאי שאין עליה נדרים, אלא כנסה אח"כ סתם, וצריכה הימנו גט אף שהתנה בשעת קידושין, לפי שאין אדם עושה צעילתו צעילת זנות ובעל לשם קידושין אפי' אם ימצא עלי' נדרים, ורק לענין ממונה בתנאים קאי שאלא ימצא עלי' נדרים תנא בלא כתובה. אבל לשמואל כל שקדשה על תנאי אפילו אם כנסה אח"כ סתם ונמצא עלי' נדרים אינה צריכה הימנו גט, והכא מילתא בלתי נפשי קמ"ל היכא שקדשה סתם וכנסה סתם, דדוקא או צריכה גט מספיקא ואין לה כתובה.

12. ואין זה דומה לשאר תנאים לעיל דאמרינן שאם לא התנה בפירוש הוי נדרים שכלל ואין נדרים, דשאני נדרים וכן מומין דלהלן, דסתם בני אדם קפדי עלייהו, לכן אם היה ידוע שמקפיד על כך ודאי היה קידושי טעות למפרע בין לענין גט ובין לענין כתובה, וכיון שאינו יודע ורק טוען כן אח"כ, מחלקין בין גט לכתובה, דצריכה גט מספיקא, אבל אינה יכולה להוציא ממנו כתובה דהמוציא מחברו עליו הראיה.

13. י"ח. כן הוא מעיקר הדין, מיהו ע"י כנס' כתובות (דף ע"ב) שהסופר עוד מומין שאין פוסלין כהנים אבל פוסלין כהנים.

למסקנא מביא ראייה, מדרתנן האומר לשלוחו שיביא לו מן החלון או מן הדלוםקמא מעות¹⁵, והוי שם מעות של הקדש, ושגג בעה"ב וסבר שהן חלון והביא לו, אע"פ שאמר אחר כך בעה"ב לא היה בלבי שיביא מכיס זה אלא מכיס אחר, מ"מ כיון שהביא לו מאותו חלון (שאמר לו בעה"ב) עשה שליחותו ובעה"ב מועל וכדלפינן בריש פירקין דבמעילה אמרינן יש שליח לדבר עבירה ואם עשה שליח שליחותו בעה"ב מועל. הרי דאף שאמר בעה"ב שהיה בלבו על כיס אחר (ולפי"ז לא עשה השליח שליחותו) מ"מ מועל בעה"ב, דאמרינן דברים שבלב אינן דברים. וליכא למידחי דשאני התם שאינו נאמן שהיה בלבו כן דהיישין שמשקר כדי למופטר נפשיה מקרבן, דא"כ היה לו לומר שהיה מזיד ודמויד אינו מביא קרבן מעילה, ואם תאמר דלא ניהא ליה לומר כן דאין אדם משים עצמו רשע, מ"מ היה לו לומר דאחר שהלך השליח להוציאה בשוק נזכר הבעה"ב שהן של הקדש, ונקמינן שאם נזכר בעה"ב ולא נזכר השליח שליח מועל ובעה"ב פסור מקרבן כיון שנזכר ולא הוי שגגה גבה, משא"כ השליח חייב בקרבן כיון שבשוגג הוציא מעות הקדש לחלון, ומדלא מען הכי על כרחך אינו משקר (ובמה שאמר לא היה בלבי על זה אלא על זה), ואפילו הכי מועל לדברים שבלב אינן דברים.

❖ **פירש אדעתא למיסק לא"י:** הא דאינו יכול לחזור מהמכירה הוא רק כשהיה דברים בלב, אבל אם פירש בשעת מכירה שמוכר כדי לעלות לא"י, ולבסוף נאנס ולא עלה, ודאי יכול לחזור בו.

ואם פירש בשעת מכירה אדעתא למיסק לא"י, ועלה, אבל לא היה יכול לדור שם (או משום חסור מוונות או שלא מצא שם דירה), ללישנא קמא דרבא יכול לחזור מהמכירה, דכל דסליק לא"י הוא על דעת לדור שם וכיון שלא מצא לדור הו"ל כמאן דלא מצא למיסק דלכר"ע הדר וביניו. ללישנא בתרא דרבא אינו יכול לחזור מהמכירה, דמכל מקום לא פירש בהדיא אלא על דעת לעלות לארץ ישראל, והא עלה¹⁶.

ואם פירש בשעת מכירה אדעתא למיסק לא"י, ולבסוף לא עלה, אבל אם היה רוצה היה יכול לעלות; ללישנא קמא דרב אשי אינו יכול לחזור מהמכירה אפילו אם איתליד ליה אונסא באורחא וששמע שהוי ליסמים בדרך, דמ"מ אם היה רוצה לטרוח ולהדר בתר שיירא) היה יכול לעלות (ובדידיה קיימא מילתא). ללישנא בתרא דרב אשי דוקא כשלא היה לו שום עיכוב אינו יכול לחזור, אבל אם היה לו צד עיכוב דאיתליד ליה אונסא באורחא (אף שהיה יכול לטרוח ולעלות) יכול לחזור מהמכר.

שליח ששינה ממקום למקום

❖ **לשון קפידא:** האומר לשלוחו צא וקדש לי אשה פלונית במקום פלוני, והלך וקדשה במקום אחר אינה מקודשת, אף על גב דקידושין לא הוי לו בזיון ומוציא איכפת ליה אם יקדשה במקום זה במקום אחר, מ"מ כיון דלקורבה קאתי מקפיד שלא לקדשה אלא במקום פלוני מאחר שיש לו שם אוהבים ולא ידברו עליו דברי גנאי (ואם יבא אדם וידבר בפניה יטהו בידו).

15. ודע"ג דמסתמא היה כוונתו לדור שם ונאמן על כך, מ"מ כיון שלא גילה דעתו בפירוש אלא למיסק לחור, אין לנו אלא מה שהוציא בשפתו ולהאי איכוין מדלא גילה דעתיה טפי, דיומך מה הו"ל שזכר נדרים שכלל דאין נדרים (עפ"י ריש"ף).

גליון קנין תורה

החזק כתובתה בשוק

אשה שהחזיק שטר כתובתה בשוק ונקבלה קידושין מאהרו; באתרא שמקדשין ואחר כך כותבין כתובה^ב, חיישינן שמוא כבר קידשה ראשון קודם שנתן לה כתובה ומוחזקת לו כאשת איש. ואפילו אם אין הסופר מצוי תמיד בעיר, לא אמרינן דסופר הוא דאתרמי ליה וקדם לכתוב ולעולם עדיין לא קידשה, אלא חיישינן לקידושין.

אבל באתרא שכותבין כתובה מתחלה ואחר כך מקדשין, לא חיישינן שכבר נתקדשה לראשון ומקדשת לשני.

המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה

המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות. ונאמרו ב' מעמים בדין זה:

(א) רמי בר המא, דאם היה מקדשן בזה אחר זה לא היו הקידושין תופסין בשניה, דכתיב 'אשה אל אחותה לא תקח לצרור' ללמד דבשעה שנעשו צרות זו לזו לא יהא לו ליקוחים בשניה ושהראשונה נעשה אשתה, ולכך אין הקידושין תופסין באחותה, ואם בא עליה ענוש כרת משום אחות אשתו כדכתיב ונכרתו הנפשות מקרב עמם, וסבירא ליה פרבה דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבית אחת אינו, וסברא הוא, הלכך כיון דבאחות אשה לא תפסי קידושין, כי קדשינהו בבית אחת נמי לא הוו קידושין באחת מהן. לפי זה מייירי מתני' דוקא כשקידש שניהן כאחת, אבל אם אמר 'אחת מאשה ובתה' או 'אחת מאשה ואחותה' חוששין לקידושין וישניהן צריכין גט מספיקא, דהא באחת מהן ודאי תפסי קידושין.

(ב) לרבא, דהוו קידושין שאין מסורין לביאה, וס"ל לרבא ולקמן דף נא. דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין. ולפי זה אפילו אם אמר 'אחת מאשה ובתה' או 'אחת מאשה ואחותה' ולא פירש איזה מהם שניהם אינן מקודשות [שאינו יכול לישא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו].

דף נ"א

כל שאינו בזה אחר זה

המקדש אשה ובתה, כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבית אחת אינו. ומקשה בגמרא שלש קושיות על זה, ומדחה כולם:

(א) המרבה במעשר ובגין שהפריש קב אחד מהמשה קבין למעשר, ולא חי' לו להפריש אלא חצי קב דשיעור מעשר אחד מעשרה, פירותיו ושל חולין מתוקנים,

אחזקה דלשה זו בחזקת פטויה עומדת וממילא אמרע ליה רובא ולא ניהוש לקידושין, קמ"ל דרובא וחזקה רובא עדיף, והואיל ורובן מקדשין תמלה חיישינן דלש קידושין נהנס אנ"פ שלא פירש. ולפי גירסא דידן משמע, דדוקא באתרא דרובא מקדשי והדר מסבלי חיישינן לקידושין, אבל אם רובא מסבלי והדר מקדשי, חף דליכא מיעוטא דמקדשי והדר מסבלי לא חיישינן למיעוטא ואינה מקדשת, וכן סתמוהו בפנים. מיהו ע"י במוס' ושאר ראשונים שגורסים להיפך, דלפילו באתרא דרובא מסבלי והדר מקדשי ומיעוטא מקדשי והדר מסבלי, מהו דמינא לא ניהוש למיעוטא ולא מהא מקדשת, קמ"ל דלחומר' חיישינן למיעוטא ומקדשת. ולפי"ז דוקא באתרא דכולהו מסבלי והדר מקדשי לא חיישינן לקידושין.

בב. עיין תוס' ר"י הוה דגס זה מלוי בפלוגתא הנ"ל, דלפי הגירסא שלפנינו [בדין מקדשי והדר מסבלי] שאין חוששין לחומר' למיעוטא אלא לרובא, גם הכא מייירי דוקא באתרא דרובא מקדשי והדר כמזי כמזבה, אבל לפי גירסא שאר הראשונים דחיישינן למיעוטא, גם הכא מייירי אפילו אם רק מיעוטא מקדשי והדר כמזי, דדוקא היכא דכולהו כמזי והדר מקדשי לא חיישינן.

סבלנות לשם קידושין, מזה שאין כן הכא אימא יודע שאין קידושין תופסין בפחות משהו פרוטה ושלה סבלנות אדעתא דקידושין, קמשמע לן. **(ג) קמן שקידש** וואח"כ שלח לה סבלנות משהגדיל, וצריכא, דאי אשמעינן הני תרתי דלעיל הו"א בין פרוטה לפחות משהו פרוטה לא קים להו לאיניש ולכך גם במקדש בפחות משהו פרוטה קסבר קידושין ניהוהו, אבל קמן שקידש הכל יודעין שאין קידושין קמן כלום ואימא ששלח לה סבלנות (ומשהגדיל) לשם קידושין ולא על דעת קידושין הראשונים, קמ"ל.

שידך באשה ונתרצית ועדיין לא קידשה וקדם ושלח לה סבלנות

ובעיהו, סבירא להו לרב הונא ורבה שחוששין שמוא לשם קידושין שלח ואם נתקדשה לאחר צריכה גט מן הראשון^ב.

ללישנא קמא, הקשה רבה על דברי עצמו ממתניתין דקתני שאין חוששין שמוא שלח סבלנות לשם קידושין. ותיירין אביי, דשאני התם שכבר קידשה ומהמת קידושין הראשונים שלח ודמעה וסבר שתפסו קידושיו הראשונים, מוש"כ הכא שעדיין לא קידשה חוששין ששלח לה עכשיו סבלנות לשם קידושין.

ללישנא בתרא, הביא רבה ראייה ממתניתין, דדוקא התם אינה מקודשת כדקתני מעמא דמהמת קידושין הראשונים שלח ודמעה וסבר שתפסו קידושיו הראשונים, הא בעלמא (ושלח לה סבלנות בלא קידושין) חוששין ששלח לשם קידושין, ודחה אביי ראייתו, דלעולם י"ל דגם הכא אין חוששין לסבלנות, ומתניתין אדרבה רבותא קמ"ל, דלא מיבעיא בעלמא דלא נחית לתורת קידושין כלל ועדיין לא נתן לה כלום לשם קידושין ודאי אין חוששין לסבלנות, אלא אפילו במתני' דכבר נחית לתורת קידושין אימא הוו קידושין ושנובר שאין קידושיו הראשונים כלום ושלה סבלנות לשם קידושין, קמ"ל^ב.

לדינא, באתרא דמקדשי והדר מסבלי חיישינן לקידושין ודיכיון דאורחיהו ליתן קידושין מתחילה שמוא שלח הני סבלנות לשם קידושין, ואפילו אם רק רובא מקדשי והדר מסבלי, ואיכא מיעוטא דמסבלי והדר מקדשי, לא אזלינן בתרייהו, אלא חיישינן לרובא. אבל באתרא דרובא מסבלי והדר מקדשי, לא חיישינן לקידושין ואע"ג דאיכא מיעוטא דמקדשי והדר מסבלי^ב.

יב. ביארנו ע"פ פרי"ש דמייירי ששידך נאשה ונתרצית וקדם ושלח סבלנות צעדים קודם הקידושין וחוששין שמה שלח הני סבלנות לשם קידושין. והקשו התוס' (ד"ה פושטין) ועוד ראשונים, דממ"ג, אם עדיין היה מדבר עמה על עסקי קידושה כשנתן לה סבלנות ולא פירש, נקטינן לעיל (דף א) שמקודשת ודאי, ולמה אמרו רק 'חוששין לסבלנות' משמע מספיקא ולא ודאי, ואם מייירי ששהו כל שהו צינתיים ואח"כ שלח לה סבלנות, הא נקטינן דכסה"ג כל שלא פירש שנתן לשם קידושין אינה מקודשת כלל. לכך פירשו דכיון ששלח לה סבלנות חיישינן שמה קידשה כבר, ע"ש. מיהו ע"י דריש"ב"א שיישב דברי רש"י, דכיון שכבר שידך נאשה זו ונתרצית, חיישינן שמה מילי מסר לה ששלח לה קידושין צעדים והס הם שלוחיו והס הם עדין. ולפי"ז אמי שפיר מה דנקט רש"י ששלח לה הסבלנות 'בעריה', משא"כ לפי 'המוס' אפילו אם שלח לה צעדים חוששין שמה קידשה כבר כדן, ע"ש.

ב. ע"י ריש"ב"א דבעיקרא דדינא לא פליג אביי על רבה, ורק דהא דממתני' אין ראייה. והא דמסקין בגמ' 'מאי הוה עליה', לא משום דליכא פלוגתא בדבר, דבאמת ליכא אמורא דפליג בהדיא על רב הונא ורבה, אלא ר"ל מאי הוה עליה מי אמרינן דלעולם חוששין לסבלנות בכל מקום ובכל זמן, או מפלגינן בדבר.

בא. כן הוא לפי הגירסא לפנינו 'לא צריכא דרובא מקדשי והדר מסבלי ומיעוטא מסבלי והדר מקדשי, מהו דמינא ניהוש למיעוטא קמ"ל'. והקשו בתוס' (ד"ה ה"א) דמה חי' הה"ל לילך בזה מיעוטא לקולא, ולא בזה רובא לחומר', ע"ש. ונתוס' ר"י הוה מירך, דהו"ל סמוך מיעוטא

גלין קנין תורה

ומעשרות מקולקלין ושהל שם מעשר רק על הציין ונמצא טבל ומעשר מעורבין זה בזה. הרי שאם הפריש בבת אחת יותר מכשיעור חל שם מעשר על הציין, אף על פי שאם היה מפריש בזה אחר זה ומתחילה היה מעשר כהלכתו והדר שקל עוד וקרא עליה שם מעשרו לא היה חל על הנוסף שם מעשר.

ומדחה, שאני מעשר דאיתיה להצאים, שאם היה נוטל כפליים משיעור מעשר והיה אומר תתקדש הצייה של כל המה והמה, היה חל שם מעשר על הצייו של כל גרגר והלכך הכא נמי כיון שהפריש כפלים וקרא עליה שם מעשר הו"ל כאילו אמר תיקדוש פלגא של כל המה והמה, משא"כ במקדש ב' אחיות כאחד ליכא למימר שנתפש קדושתן על כל אחד אחד.

(ב) מעשר בהמה, דליכא להצאין ואם מנה פ' בהמות של חולין אינו יכול להוציא אח"כ עוד ב' בהמות ולומר חצי כל אחד יהא מעשר ויקרב להצאין ולכא בזה אחר זה ושאם מנה פ' לחולין ועשירי למעשר, ואח"כ חור וקרא ל"א עשירי אין י"א קדוש כלל, ואפילו הכי אם ואחר שמנה פ' בהמות לחולין יצאו ב' בהמות במקום עשירי וקרא על שתיהן עשירי, חל שם מעשר על אחד מהן והשני שם שלמים עליו כדלמקון. הרי דאף שאינן בזה אחר זה מ"מ כי קרא עליהן בבת אחת עשירי חשיב חד מינייהו מעשר לפטור את התשעה.

ומדחה, שאני מעשר בהמה דאיתיה במעות, דהיכא שמעה וקרא לאחד עשר עשירי אחר שקרא לעשירי תשיעי, חל עכ"פ שם שלמים על האחד עשר, בנוסף למה שחל שם מעשר על העשירי²², לכך גם כשיצאו שניהן בבת אחת חל שם מעשר על אחד מהן ושם שלמים על השני²³.

(ג) להמי תודה והמביא קרבן תודה צריך להביא עמו פ' הלוח, דליתנהו במעות ושאם שחט קרבן תודה על פ' הלוח, ונתכוון לשחורות, ונמצאו אח"כ שלא היו אותן שבעתו אלא לבנות, לא קדשו, כבית הלל הדקדוש טעות אינו הקדשו, וליתנהו נמי בזה אחר זה ושאם שחט תודה על פ' הלוח, וחזר ונטל פ' הלוח אחרות ואמר שיקדשו אלו עם הארבעים הראשונות, לא קדשו, ואפילו הכי תנן שאם שחט תודה על שמונים הלוח בבת אחת; לחזקה קדשו ארבעים מתוך שמונים וכיון שאין ידוע איזה ארבעים נקדשו יאכל כל השמונים הלוח בקדושה ליום וליחה, ולר' יוחנן לא קדשו, הרי דלחזקה לא אמרינן כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינן ודק"ד החזקה ור' יוחנן דברכה קמפלגי, ומקשה מהחזקה כיון שהיה רבו של ר' יוחנן.

ומדחה, דלעולם תרוייהו סבירא להו כרבה, ולכך אם אמר לא יקדשו ארבעים אלא אם כן קדשי שמונים, כו"ע מודי דאפילו ארבעים

לא קדשו ודכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, ואם אמר שלא נתכוון להקדיש אלא ארבעים מתוך שמונים ואת השאר הביא לאחריות שאם יאבדו או ישמאו אלו ידו אלו תהתייהן כולי עלמא מודי שנקדשו ארבעים מתוך שמונים ומספק איזה ארבעים נקדשו יאכל כולן בקדושה כנ"ל. כי פליגי כשהביא שמונים הלוח בסתמא ושחט קרבנו והלך לו ולא הספיקו לשאול ממנו למה הביא שמונים הלוח; חזקה סבר מסתמא לאחריות נתכוון ולא היה בלבו אלא על ארבעים, ולכך גם הכא יוקדשו ארבעים מתוך שמונים, ור' יוחנן סבר מסתמא לקרבן גדול נתכוון ויהיה בלבו להקדיש כולם, ולכך אפילו ארבעים לא קדשו דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו.

קידושין שאין מסורין לביאה

❖ **קידושין שאין מסורין לביאה** ושאין סופן לבא לידי ביאה, כגון שקדש אתה משתי אחיות ולא פירש איזה מהם, דאין יכול לישא אחת מהן שאינו יודע איזו אשתו ואיזו אחות אשתו שהיא בכרתה; **לאביי** הוו קידושין ושניהן צריכות גם מספק, **לרבא** לא הוו קידושין ואינן צריכות גם, דכתיב כי יקח איש אשה ובעלה, ללמד דדוקא קידושין המסורין לביאה הוו קידושין.

מתחילה מביא הגמרא חמשה הוכחות דלא כרבא, וכולם נדחו, עד למסקנת הגמרא דאיתותב רבא:

(א) מרישא דמתניתין יש ראייה לאביי, מדתנן 'המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות', משמע דוקא כאחת לא ומספקי דרמי בר חמא דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו, הא אם קידש 'אחת מאשה ובתה' או 'אחת מאשה ואחותה' ולא פירש איזה מהם מקודשת אע"פ דהוו קידושין שאין מסורין לביאה, וקשיא לרבא.

ומדחה, דמסיפא דמתניתין יש ראייה לרבא, דתנן 'מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות וכו' ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות', משמע דדוקא האחיות אינן מקודשות הא נשים האחרות שעמהם מקודשות. והלא בודאי לא מיירי שאמר 'כולכם מקודשות לי', דא"כ איך אפשר שיתקדשו האחרות ולא האחיות, והא הנותן מתנה לנולד ולעובר שבמעי אמו או לחמור, ואמר קני את וחמור ואו את והעובר, אף הנולד לא קנה ודכין דעובר שבמעי אמו אינו קנה כלום, וכן חמור אינו קנה, גם הנולד אינו קנה, שהרי לא קנה לזה בלא זה, והכא נמי כיון דאיכא חדא מהן דלא הויא ליה כלל איך יתקדשו לו האחרות מאחר שכללן כולן בקדושי אהתו. אלא על כרחך מיירי שאמר 'אחת מכם מקודשת לי', וקתני אין אחיות מקודשות והתייבא לרבא דהוו קידושין שאין מסורין לביאה, אלא לאביי למה לא חל קידושין על אחת מהאחיות ויצטרכו שניהן גם מספק. וכיון דסיפא סותר לרישא, כל אחד מתריץ דברי המשנה למעמיה:

אביי מתריץ למעמיה, רישא דמתני' אתי שפיר כנ"ל ודדוקא אם אמר 'כאחת' אינן מקודשות הא אמר 'אחת מכם' מקודשת אף דהוו קידושין שאין מסורין לביאה, וסיפא צריך לאוקמי שאמר להחמש נשים 'הראויה לי מכם תתקדש לי', לכך אין האחיות מקודשות ודכיון שכל אחת מהן אינה מסורה לו לביאה משום ספק אהות אשתו נמצא דתרוייהו אינן ראויות לו.

רבא מתריץ למעמיה, דהא דקתני ברישא 'אשה ואחותה כאחת' לאו לדיוקא אתא שאם אמר 'אחת מכם' מקודשת, אלא לעולם מיירי

בב. דדוקא היכא שקרא לעשירי עשירי דנינו, וחזר וקרא לאחד עשר עשירי, אין האחד עשר קדוש כלל והעשירי הוא ודאי מעשר. אבל אם טעה וקרא למשעי עשירי, ואח"כ קרא לעשירי תשיעי, ואח"כ קרא לאחד עשר עשירי, נקטינן דשלתמן מקדושין, והדין כדלמלן: תשיעי, חל עליו קדושת מעשר, אבל אינו יכול להקריבו כיון שבאמת אינו עשירי, אלא ירעה עד שיסתאב ואז נאכל צמומו לבעלים. עשירי, חל עליו שם מעשר גמור וקרב צביהמ"ק כדנינו. אחד עשר, חל עליו שם שלמים, הואיל וקראו עשירי אחר שקרא לעשירי תשיעי. והחילוק בין קרבן שלמים לקרבן מעשר, דשלמים טעוין סמיכה ונסכים ותוספת מהו זשוק, ונפדין צמומן ותמורתן קריבה, משא"כ מעשר צהמה לימים צבל זה.

בד. והכא כיון שאינו יודע איזה מהן מעשר ואיזה מהן שלמים, אי אפשר להקריב שניהם, שהרי דין מעשר צהמה שונה מדין שלמים כנ"ל, לכך ירעה עד שיסתאבו, ואז יציל צהמת חולין ויאמר שהצהמה שחל עליה שם שלמים מהא קדושתה מחולל על צהמה זו, ויקרב זו שלמים, ונמצא שנים הראשונים נשאר אחד מהן מעשר והשני חולין, וכיון שיש צפן ככר מוס יאכל הצעלים שניהן כדן מעשר צהמה שנאכל צמומו לבעלים.

גליץ קנין תורה

קידושין היו מסורין לביאהו ורק אחר כך נתערבו ושכחו איזה מהן קידשו. וכן מוכח מדקתני 'זאינו יודע איזה מהן קידש' ומשמע דרק עכשיו אינו יודע ולא קתני 'זאינו יודע' ומשמע שמעולם לא היה יודע.

ולפי זה אין רבותא ברישא דמתני' ודשניהן צריכות גט, אלא סיפא אתא לאשמועינן, שאם מת הבעל (קודם שנתן להן גט) והיה לו אח אחד, האח חולץ לשתיהן (מספק בכל אחד שמת הוא אשת אחיו). ואם היו לו שני אחים; אחד מהן חולץ תחלה אחת מן האחיות, ואח השני אם רצה לייבם את השניה מייבם (דאם זו ארוסת אחיו שפיר מייבם, ואם לאו נכרית בעלמא היא, ולא קפגע באחות זקוקתו דכבר נפקעה זיקת אחותה בחליצת אחיו, ואי משום אחות הלוצה, לא גזרו רבנן אלא על החלוץ לבדו ולא על אחיו). אבל לא יעשו להיפך שאחד מן האחים ייבם תחילה אחת מהן ואח"כ יחלוץ השני את אחותה, דיש לחוש דילמא פגע הראשון באחות זקוקתו ודשמא אין זו אשת אחיו אלא אחותה. מיהו בדיעבד אם קדמו (שני האחים קודם שנמלכו בכית דין) וכנסו וכל אחד מהן אחת מן האחיות) אין מוציאין אותם מידם (דאפילו אם מתחילה לא כנס הראשון את יבמתו אלא פגע באחות זקוקתו, מ"מ כיון דאח"כ כנסה אח השני ונפקעה זיקתה, שוב הותרה אחות הראשון לבעלה, דאחות זקוקה אינו אלא מדרבנן ולא קנסו ליה להוציא אחר שנפקעה זיקת אחותה).

(ה) תנן שני אנשים שקידשו שני אחיות, וכל אחד מהן אינו יודע איזה מהן קידש, צריכים שניהם ליתן גט לכל אחד מן האחיות. הרי דאף שהוא קידושין שאין מסורין לביאה (דבכל אחת יש ספק אם היא אחת אשתו או לא) מכל מקום הוו קידושין, וקשיא לרבא. ומדחה כנ"ל, דמייירי שהוכר בשעת קידושין איזה מהן קידש ורק אח"כ נתערבו, וכדמוכח מדקתני 'זאינו יודע איזה מהן קידש' ולא קתני 'זאינו יודע'.

ולפי זה אין רבותא ברישא דמתני', אלא סיפא אתא לאשמועינן, שאם מתו שני האנשים, וכל אחד מהן יש לו אח אחד, כל אחד צריך לחלוץ לשתיהן (דבכל אחת מן האחיות יש להסתפק שמת זו היא ארוסת אחיו). ואם אחד מן האנשים יש לו אח אחד, והשני יש לו שני אחים; היחיד חולץ תחלה לשתיהן, ואחר כך יחלוץ אחד מן האחים לאחת מן האחיות, ואח השני אם רצה לייבם השניה מייבם (דמ"מ מותרת לו, דאם היא יבמתו שפיר, ואם אחותה היא קא כבר פקעה זיקת היבמה מיניה בחליצת אחיו). אבל לא יעשו להיפך שאחד מהאחים ייבם אחת מהן קודם שחלוץ היחיד לשתיהן (אפילו אחר שחלוץ אח השני לאחותה דתו ליכא למיחש לאחות זקוקתו), דיש לחוש דילמא קא פגע ביבמה לשוק (דשמא אין זו ארוסת אחיו אלא אחותה, והיא ארוסת איש השני, ונמצא שהיא יבמתו של היחיד, וכיון שהיחיד עדיין לא חלצה נמצא הכנסה נושא יבמה לשוק).

דף נ"ב

למסקנא איתותב רבא, דתני טביומי שאם יש לאחד חמשה בנים ולחבירו חמשה בנות, ואמר זה לחבירו אחת מבנותיך מקודשת לאחד מבני (וכגון שעשאוהו בניו שלוח), כל אחת ואחת צריכה חמשה גיטין (שאין ידוע איזו בת נתקדשה ולאיהו בן נתקדשה, לפיכך צריכות כל הבנות גט מכל אחד מהבנים), ואם מת אחד מן הבנים, צריכה כל אחת מהבנות ארבעה גיטין (מד' בנים הנשארים) וחליצה מאחד מהבנים (ושמא ארוסת המת היא). הרי דאף שהוא קידושין שאין מסורין לביאה (דבכל אחת יש ספק אם היא אחת ארוסתו) מ"מ תפסו קידושין וצריכות גט. וליכא למימר דהכא נמי מייירי שהוכרו

במקדש 'אחת מאשה ובתה' או 'אחת מאשה ואחותה', וקאמר דהוי כאילו קדשו 'כאחת' ואינן מקודשות (משום קידושין שאין מסורין לביאה). ועל דרך זה קאמר סיפא, דמעשה נמי בחמוש נשים ובהם שתי אחיות, ואמר 'הרי כולכם ואחת משתי אחיות מקודשות לי', ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות (אף שלא קידש אלא אחת מהם, דהוו קידושין שאין מסורין לביאה).

(ב) תנן 'המקדש את בתו סתם' ושומר הבעל להאב 'אחת מבנותיך מקודשת לי' ולא פירש איזה מהן? אין הבוגרות בכלל. להחייב מיירי שיש לו קטנות הרבה (מדקאמר 'בוגרות' בלשון רבים וקטנות מיירי דומיא דגדולות) וקאמר שכולן מקודשות מספק אף דהוו קידושין שאין מסורין לביאה, וקשיא לרבא.

ומדחה, דמייירי שאין שם אלא גדולה וקטנה (וכיון שהבוגרת אינה בכלל ספק לא נשאר אלא קטנה אחת והוי קידושי ודאי וראוי לביאה), והא דנקט 'בוגרות' בלשון רבים קאי על בוגרות דעלמא (וכלומר דכל איש שיש לו בת בוגרת והאב קיבל קידושין בשביל בתו סתם אין אותן הבוגרות בכלל הקידושין שקיבלו. והרבותא הוא, דמייירי שהבוגרת עשתה אביה שליח לקבל קידושין בשבילה, וגם אמרה לו שהכסף קידושין יהא שלו, ולכך הוה אמינא דכשקיבל קידושין בסתם נתכוין [גם] אדעתה דידה (שהרי נעשה שליח בשבילה וגם קידושיה שלו כמו בבתו קטנה שקידושיה לעולם שלו, קמ"ל דלא שביק איניש בתו קטנה שהוא מצוה דרמזא עליו להשיאה (דכתוב זאת בנותיכם תנו לאנשים) וע"כ מצוה דלא רמזא עליו).

(ג) תנן מו' שיש לו ב' בנות משתי נשים (שנשא שניה לאחר מיתת הראשונה, ונמצא שבתו הקטנה של אשתו הראשונה גדולה מבתו הגדולה של אשתו שניה), ואמר שקידש את בתו הגדולה, ואינו יודע אם גדולה שבגדולות (דהיינו בת הראשונה) או גדולה שבקטנות (דהיינו בת שניה) או קטנה שבגדולות שהיא גדולה מן הגדולות שבקטנות; לר' מאיר כולן אסורות חוץ מן הקטנות שבקטנות (דכל אחת קרויה גדולה אצל קטנה הימנה, ואפילו אמצעית שבקטנות קרויה גדולה אצל הקטנה), לר' יוסי כולן מותרות חוץ מן הגדולה שבגדולות (ולא מחית איניש למימר מילתא דלית ביה לידי שאילה לחכמים, וכי אמר 'גדולה' גדולה שבגדולות קאמר). וקשיא לרבא מר' מאיר דס"ל כולן מקודשות מספק אף דהוו קידושין שאין מסורין לביאה.

ומדחה, דמייירי שבשעת קידושין פירש לאיזה גדולה מתכוין, ורק לבסוף שכח ונתערבו. וקמ"ל דמחית איניש נפשיה לספיקא, לאפוקי מדר' יוסי דס"ל לא מחית איניש נפשיה לספיקא.

(ד) תנן 'מי שקדש אחת משתי אחיות ואינו יודע איזה מהן קידש, נותן גט לזו וגט לזו', הרי דאף שהוא קידושין שאין מסורין לביאה (דבכל אחת יש ספק אם היא אחת אשתו או לא) מ"מ הוו קידושין, וקשיא לרבא. ומדחה, דמייירי שהוכרו בשעת קידושין איזה מהן קידש (ונמצא דבשעת

בה. ע"ר רש"י, דלכך לא חוקמא צאמר 'הרי כולכם מקודשות לי', דל"כ הו"ל קני את וממר ואף האחרות לא היו מקודשות. וגם לא רצה לאוקמא צאמר 'אחת מכם מקודשת לי', משום דקמיני צמתי 'כלכם' ואין לשבח הספרים. וכן לא רצה לגרום 'אחת מכלכם' וכגון שלא קידש אלא חדה, דל"כ לא מתרצה הא דאשמועינן לקמן (דף ע"ג.) ממשנה זו שאשה נעשית שליח לתורתה במקום שנעשית לה ריה.

גליץ קנין תורה

הגינה, אבל אם קידשה באגודה של בצלים ושדרך הירק להיות מתחלק באגודות וכל האגודות הן שוות] **מקודשת** [דכיון שהן חלקים שוים אין בעל הגינה צריך לחלק עמו, אלא אומר לו נמלתי אהת טול אתה אחת].

❖ **ההוא סרסיא** ומי שעושה שכר מתמרים של בעל הבית, ומקבל מהצית השכרן שקידש אשה בפרוזמא דשיכרא ולאחר שמוציאין שכר הראשון מהתמרים עושים מפמלות התמרים עוד שכר ושכר זה נקרא פרוזמא, וכשראה בעל השכר אמר לו למה לא נתתה לה משכר אחר שהוא טוב ומשובח מזה [וכגון שלא נתנו בו מים פעמים הרבה ויש לו לחלוחית לתת עוד מעט במים אחרים], אמר רבא שאינה מקודשת וכדין המקדש בגזל, דגם הכא יש לבעל השכר חלק בהשכר ונתנו זה שלא ברשותו, ולא אמרינן דכיון שאמר לו כלך אצל יפות גלי דעתיה דניחא ליה, אלא שלא לביישו אמר כן [אבל באמת למפרע לא נחיא ליה].

מיהו תרומה שאני, שאם אמר בעה"ב 'כלך אצל יפות' מהני לפעמים להיות גילוי דעת למפרע דניחא ליה [דתרומה שאני כיון שממילא עומד לתרום, משאי"כ בדבר אחר שנוטל משלו והוא אינו חייב ליתן לו, לעולם לא נחיא ליה ולא קאמר כלך אצל יפות אלא כדי שלא לביישו]. כגון היורד בתוך שדה חבירו וליקט ותרם שלא ברשות, ואחר כך בא בעל השדה ואמר לו כלך אצל יפות והי' לך תרום מפירות שהן יותר מאלו; אם נמצאו יפות מהם תרומתו תרומה [דאמרינן גלי דעתיה למפרע דניחא ליה], אבל אם לא נמצאו יפות מהם אין תרומתו תרומה [ודא ודאי הכי קאמר ליה, שאם מצאת עוד יפות מאלו היית גוזלן].

המקדש בקדשים

המקדש אשה בחלקו שקיבל בקרבן וכנהנים בחוה ושוק ובעלים בכשרו, בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים, אינה מקודשת, דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו [דהקרבנות האימורים וזריקת הדם מתיר הבשר באכילה], ואינו ממונו לקדש בו אשה [ולהלן (דף נג.) יבואר מנגלן זה דקדשי קדשים וקדשים קלים הו' ממון גבוה ולא ממון הדין]. וכל זה לאחר שהיטה, אבל מחיים סובר ר' יוסי הגלילי (תמורה דף ה.) שאם קידשה בקדשים קלים הו' קידושין, דכתיב ומעלה מעל בהי"ב לרבות קדשים קלים שהן ממונו ולא ממון גבוה [ועיי' במס' תמורה דבן עזאי פליג על ריה"ג וס"ל דסתם קדשים קלים לאו ממונו הוא מלבד בככור].

– **סומכוס אמר לר' יהודה מימרא דמתני' הנ"ל** 'המקדש בחלקו בין קדשי קדשים ובין קדשים קלים לא קידש' בשם ר' מאיר, ותמה עליו ר' יהודה דהא אשה בעזרה מנין ושהרי אם יצא קדשי קדשים הו' לעזרה ואפי' לעזרת נשים הם נפסלים ביוצא, ונשים אין נכנסות לעזרה. ותירץ ר' יוסי דאפשר לאדם לקבל קידושין בשביל בתו [קנסה או נערה] בעזרה, וכן אפשר לאשה לעשות שליח לקבל לה קידושה בעזרה, וגם שייך דין זה כשדחה אשה ונכנסה לעזרה [ובאיסור] וקבלה קידושה מאחר.

בר. בקרבן שצוה כמי, שהמפקד דבר אלל חבירו ואח"כ כבר הפקד ושצע לשקר שלל קיבל פקדון ממנו, ושזו חזר נחשונה והודה על חטאו והשיב את הפקדון, לריך להציא קרבן אשם. וליף ר' יוסי הגלילי מדכתיב 'ומעלה מעל צה' וכמש' צעמימו, שאם הפקד אלל חבירו צהמות שלמים או צכור או מעשה, וכפרו ושצע עליה ואח"כ הודה, לריך ג"כ להציא קרבן אשם, דקרינא צה' צה' וצעמימו, לרבות קדשים קלים שיש צהן לה' וגם לעמימו.

ולבסוף נתערבו, דהא קתני בהדיא שאמר בשעת קידושין 'אחת מבנותיך לאחד מבני'. אלא תיובא דרבא, והלכתא כוותיה דאביי [דקידושין שאין מסורין לביאה הו' קידושין] ביע"ל קנ"ג.

❖ **סיפא דמתניתין: תנן בסיפא, 'מעשה בחמש נשים ובהן שתי אחיות, וליקט אדם אחד כלכלה של תאנים, ושלחן היתה, ושל שביעית היתה, ואמר הרי כולכם מקודשות לי בכלכלה זו, וקיבלה אחת מהן על ידי כולן, ואמרו חכמים אין אחיות מקודשות'.** ואמר רב דמושינה זו איכא למילף ארבעה דינים:

(א) המקדש בפירות שביעית מקודשת [דהיינו קודם זמן הביעור, והרבותא הוא, א. דכתיב 'לאכלה ולא לסחורה, והרי'א קניית אשה ע"י קידושין כסחורה דמי, קמ"ל. ב. הרי'א דלאו ממונו הוא, קמ"ל דכיון שזכה בו ממונו הוא לכל דבר].

(ב) המקדש אשה בגזל אינה מקודשת, אפילו אם קידשה בגזל דידה ולא אמרינן מדקבלתיה אחילתיה. ויליף זה מדקתני 'ושלחם היתה ושל שביעית היתה', משמע דדוקא ממועם דשל שביעית היתה והיו הפקר לכך לא הו' גזל ומקודשות, הא בשאר שני שבוע דלא הו' הפקר לא היו מקודשות כיון שמקדשן בגזל, אע"פ שהוא משלחן ומיהו לקמן מוקמי ליה דוקא בדלא שדיך, משאי"כ בדשדיך מקודשת בגזל שלהו.

(ג) אשה נעשית שליח לחבירתה אפילו במקום שנעשית לה צרה ועל ידי השלחות, דהא הכא בקידושין הללו הן נעשות צרות על ידי שקבלה זו בשבילן, וקתני דנכריות מקודשותו.

(ד) איכא למילף ממתניתין דין קידושין שאין מסורין לביאה, אולם נסתפק רב אם לאוקמי מתניתין כאביי דהו' קידושין [ולדידיה צ"ל שאמר 'הראויה לי מכס תתקדש לי'] או כרבא דלא הו' קידושין [ולדידיה צ"ל שאמר 'הרי כולכם ואחת משתי אחיות מקודשות לי'].

קידשה בגזל

❖ **המקדש אשה בגזל שבידו [שגזל מאדם אחר] אינה מקודשת, דמסתמא לא נתייאשו הבעלים** [דכיון דידעי מי גזלו אמרי עי"ג דלא מצינא למינבא מיניה השתא גבינא מיניה וימנא אחרינא]. וכן סובר ר' יוחנן, לכך אם גזל דבר מחבירו ולא שמע שנתיאשו הבעלים, שניהם אינם יכולים להקדישו; הגזלן לפי שאינו שלו, והגזלן לפי שאינו ברשותו. וזהו לאפוקי מדר' שמעון דסבירא ליה סתם גזילה הו' יאוש בעלים [דקסבר דכיון דידע מאן גזליה ולא מצי לאגבויי מיניה אייאוש מייאשו].

וכל זה בגזל של אחר, אבל אם קידשה בגזל דידה; אם לא שדיך מקמי הכי, אינה מקודשת, ובהכי מייירי סיפא דמתניתין הנ"ל דדייקינן מינה שאם קידשה בגזל [ושלא בשביעית] אינה מקודשת. אבל אם שדיך מקמי הכי ונתרצית להתקדש לו, מקודשת לו, דכתיב קבלתיה לגזל דידה בשם קידושין, אחילתיה.

❖ **ההוא ארים שקידש לאשה במלוא יד של בצלים** [שגזל משהו בעל הגינה בלא רשותו], אמר רבא שאינה מקודשת שהרי לא מחל לו בעל הגינה על חלקו [ונמצא שקידשה בגזל]. מיהו היינו דוקא במלוא יד של ראשי בצלים [לפי שיש בהם גזולים וקטנים, לכך אמר לו רבא מאן פליג לך, שהרי יש בוה חלק לבעל

שאלות ותשובות לחזרה

שאלות

- א. איך מוקמי אבוי ורבא בבא דתנן 'בדינר זה של כסף ונמצא של זהב של זהב ונמצא של כסף'?
- ב. באיזה מקום חותמים העדים כגט פשוט וכגט מקושר?
- ג. אמר לסופר לעשות לו גט פשוט ועשאו הסופר מקושר, מה הדין לתנא קמא, לר' חנינא בן דמליאל, לרבן שמעון בן גמליאל?
- ד. מה הדין לר' שמעון כשהטעה אשה לשבח בשבח יוחסין? ולמה?
- ה. אמר לאשה על מנת שיש לי בת או שפחה מגודלת ואין לו, מה הדין לר' שמעון? ולמה?
- ו. באיזה אופן תהא מקודשת כשהתנה עמה אחד מתנאים דלהלן: (א) על מנת שאני קריינא, (ב) קרא אנא, (ג) על מנת שאני שונה, (ד) תנא אנא?
- ז. [המושך משאלה הקודם]: (ח) על מנת שאני תלמיד, (ו) על מנת שאני חכם, (ז) על מנת שאני גבור, (ח) על מנת שאני עשיר?
- ח. להיכן ירד היצה"ר עם האיפה של גסות הרוח והנופה? והיכן הגיעו לבסוף?
- ט. 'סימן לגסות עניות'; באיזה עניות מיירי? ובאיזה מקום היה עניות זה?
- י. קידשה על מנת שהוא כהן ונמצא לוי, ואמרה בלבי היה להתקדש לו אף אם אין תנאו אמת, מה הדין? ולמה?
- יא. למה אין ראייה דדברים שבלב אינן דברים מהא דקרבן שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני אף דבליביה לא ניהא ליה?
- יב. למה אין ראייה דדברים שבלב אינן דברים מהא דגמי נשים שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני אף דבליביה לא ניהא ליה?
- יג. ההוא דובין נכסיה ופירש אדעתא למיסק לארץ ישראל, ועלה ולא מצא שם דירה לדור, האם יכול לחזור מהמכירה? ולמה?
- יד. ההוא דובין נכסיה ופירש אדעתא למיסק לארץ ישראל, ולבסוף לא עלה, האם יכול לחזור בו?
- טו. המקדש אשה על מנת שאין עליה נדרים ונמצאו עליה נדרים, או שכונסה סתם ונמצאו עליה נדרים, מה הדין?
- טז. המקדש אשה והתנה על מנת שאין עליה מומין; באיזה מומין אמרינן שאם נמצאו בה אינה מקודשת?
- יז. המקדש אשה בפהות משה פרומה ואח"כ שלח לה סבלונות, למה אין חוששין לסבלונות?
- יח. למה הוצרך מתני' לאשמועינן הא דאין חוששין לסבלונות בין בקידש ב' נשים בפרומה, בין בקידש אשה בפהות מפרומה, ובין בקמן שקידש?
- יט. שדיך באשה ואח"כ שלח לה סבלונות, האם חוששין לקידושין או לא למסקנת הגמרא? ומאי שנא ממתניתין?
- כ. הוחזק שטר כתובה בשוק, האם חוששין לה למסקנת הגמרא?
- כא. המקדש אשה ובתה או אשה ואחותה כאחת אינן מקודשות; למה (רמי בר חמא, רבא)? ומאי נפקא מינה בין שני הטעמים?
- כב. יצאו שני בהמות במקום עשירי וקרא על שתיהן עשירי, מה דינם?
- כג. קרא לתשיעי עשירי, ולעשירי תשיעי, ולאחד עשר עשירי, מה הדין עם ג' בהמות אלו?
- כד. תודה שקרב על שמונים חלות; באיזה אופן לא קדשי לכו"ע, ובאיזה אופן קדשי לכו"ע, ובאיזה אופן פליגי חזקיה ור' יוחנן?
- כה. מאי טעמיה דרבא דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין?
- כו. איך מתרין אבוי למתניתין, ואיך מתרין רבא למתניתין?

גליץ קנין תורה

- כז.** הרי ה' נשים ושתיהן אחיות ואמר להם הרי **כולכם** מקודשות לי, מה הדין? ולמה?
- כח.** 'המקדש את בתו סתם אין הבוגרות בכלל'; איך מוקים רבא למשנה זו? ומה אתא לאשמועינן?
- כט.** מי שקידש שני אחיות ואינו יודע איזה מהן קדיש, ומת ויש לו ב' אחין, מה דינם?
- ל.** ב' אנשים שקידשו ב' אחיות וכל אחד אינו יודע איזה מהן קידש, ומתו שניהם, ואחד יש לו אח א' והשני יש לו ב' אחים, מה דינם?
- לא.** למסקנת הגמרא, כמאן נקמינן בדין קידושין שאין מסורין לביאה?
- לב.** איזה ד' דינים יש ללמוד ממשנתנו בחמש נשים שאחד מהן קיבל בשביל כולן פירות שביעית שהיתה משלה?
- לג.** קידש אשה בגזל של אחר, או בגזל שלה, מקודשת או לא?
- לד.** ארים שקידש אשה בשכר של בעל הבית, ואמר לו הבעל הבית אח"כ כלך אצל יפות, מקודשת או לא? ולמה?
- לה.** הורד בשדה חברו וליקט ותרם שלא ברשות, ואח"כ אמר לו בעל השדה כלך אצל יפות; תרומתו תרומה או לא?
- לו.** המקדש אשה בקדשים קלים, הווי קידושין או לא?
- לז.** המקדש בחלקו וכו' אינה מקודשת; אשה בעזרה מניין? (ג' תירוצים)

תשובות

- א.** **לאבי** מיירי בשליח של הבעל לקדש לו אשה והשליח הטעתו, ו**לרבא** מיירי בשלוחה של האשה לקבל קידושין והבעל הטעתה ע"י השליח.
- ב.** **בגט פשוט** בסוף השטר תחת הכתב, **בגט מקושר** מאחורי השטר בין קשר לקשר.
- ג.** **לתנא קמא** פסול דקפידא הוא. לר' **חנינא בן גמליאל** כשר מפני שיכול לעשותו פשוט. ל**רבן שמעון בן גמליאל**; באתרא דנהיגי בפשוט ואמר לעשותו פשוט, מודה לת"ק דקפידא הוא ופסול, אבל באתרא דנהיגי בין בפשוט ובין במקושר, הגמ כשר, דמראה מקום הוא לו.
- ד.** אמר עולא דמודה ר' שמעון שאינה מקודשת, שיכולה לומר מסאנא דרב מכרעאי לא בעינא.
- ה.** אם הכוונה לבת או שפחה 'גדולה' שהוא שבח ממון, סובר ר' שמעון דמקודשת כיון שהטעה אותה לשבח. אבל אם הכוונה לבת או שפחה 'גדלת' (השבה) שהוא שבח יוחסין, מודה ר' שמעון דאף שהטעה לשבח אינה מקודשת.
- ו.** (א) **לתנא קמא** אם קרא ג' פסוקים בבית הכנסת, לר' יהודה עד שיקרא ויתרגם, והיינו תרגום דידן. (ב) עד דקרי אורייתא נביאי וכתובי בדיוקא. (ג) **לחזקיה** צריך לידע הלכות ולמשה מסיני, ולר' יוחנן תורה, ולמסקנא היינו מדרש תורה. (ד) עד דתני הילכתא ספרא וספירי ותוספתא.
- ז.** (ה) כל ששואלין אותו בכל מקום דבר אחד בלימודו ואומרו ואפילו במסכת דכלה. (ו) כל ששואלים אותו דבר חכמה בכל מקום ואומרה. (ז) כל שחבריו מתיראים ממנו מפני גבורתו. (ח) כל שבני עירו מכבדים אותו מפני עשרו.
- ח.** ירד עם שניהן לבבל, אבל לבסוף לא נקבע בבבל אלא המ' קבין של חנופה, אבל המ' קבין של גסות הרוח נשתרבה לעילם.
- ט.** עניות דתורה, זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד.
- י.** אינה מקודשת, והטעם למסקנת הגמרא דדברים שבלב אינן דברים.
- יא.** שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה בכפרה.
- יב.** שאני התם דאנן סהדי דניחא ליה משום דמצוה לשמוע דברי חכמים.

גליץ קנין תורה

- יג.** ללישנא קמא דרבא יכול לחזור, דכל דמליק לא"י הוא על דעת לדור שם. ללישנא בתרא דרבא אינו יכול לחזור, שהרי לא פירש בהדיא אלא אדעתא למיסק לא"י, והא סליק.
- יד.** אם לא היה לו שום עיכוב או אונס, לכולי עלמא אינו יכול לחזור. ואם היה אונס גמור, לכולי עלמא יכול לחזור. ואם איתיליד אונסא באורחא אבל אם היה רוצה לטרוח היה יכול לעלות; ללישנא קמא דרבא אינו יכול לחזור שהי' יכול לטרוח ולעלות, וללישנא בתרא דרבא אינו יכול לחזור כיון שהי' לו צד עיכוב בדרך.
- טו.** התנה ע"מ שאין עליה נדרים, אינה מקודשת. כנסה סתם ומצא בה נדרים, צריכה גט אבל אין לה כתובה.
- טז.** מומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים.
- יז.** דעל דעת קידושין הראשונים שלא.
- יח.** אי קתני ב' נשים בפרומה הו"א שאני התם דכיון דנפק מיניה פרומה מעי משא"כ במקדש בפחות מפרומה שלח הסבלנות לקידושין, ואי אשמעינן הני הו"א דבין פרומה לפחות משהו פרומה לא קים להו לאינשי, אבל הכל יודעין שאין קידושי קמן כלום וכי שלח סבלנות לשם קידושין שלח, קמ"ל.
- יט.** למסקנא, באתרא דמקדשי והדר מסבלי הוששין לקידושין ואפילו אם איכא מיעוטי דמסבלי והדר מקדשי, אבל באתרא דרובא מסבלי והדר מקדשי אין הוששין לקידושין. ולא דמי למתניתין ודלעולם אין הוששין לסבלנות, דשאני התם שכבר קידשה לפני זה ועל דעת קידושין הראשונים שלא, משא"כ הכא שלא נתן לה לפני זה כלום לקידושין.
- כ.** באתרא שמקדשין והדר כותבין כתובה חיישין שמה קידשה קודם שנתן לה הכתובה, ואפילו כשאין סופר מצוי בעיר חיישין כן, ולא אמרינן סופר הוא דאתרמי ליה. באתרא שכותבין כתובה והדר מקדשין לא חיישין.
- כא.** לרמי בר חמא, כל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו. לרבא, לשיטתיה דקידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין. ונפ"מ כשאמר 'אחת מאשה ובתה' לרמי בר חמא צריכות שניהן גט מספק, ולרבא גם בזה אינן מקודשות.
- כב.** חל שם מעשר על אחד מהן ושם שלמים על השני וכיון שאינו יודע איזה מהן מעשר ואיזה מהן שלמים, ירעו עד שיסתאבו, ויביא בהמה אחרת ויאמר כל מקום שהוא שלמים יתחלל קדושתה על בהמה זו ויקריבה שלמים, ושנים הראשונים יאכלן כדין מעשר בהמה שנאכל במומו לבעלים.
- כג.** תשיעי, חל עליו שם מעשר, וירעה עד שיסתאב ואז נאכל במומו לבעלים. עשירי, חל עליו שם מעשר וקרב בביהמ"ק כדינו. אחד עשר, מקריבו בביהמ"ק כדין שלמים.
- כד.** אמר לא יקדשו מ' אלא אם כן קדשו פ', לכו"ע אפילו ארבעים לא קדשו. אמר שלא נתכוון אלא למ' מתוך פ' והשאר הביא לאחירות, לכו"ע קדשו ארבעים מתוך שמונים ומספק יאכל כולן בקדושה. הביא שמונים סתמא ושחט והלך לו; לחזקה מסתמא לאחירות נתכוין וקדשו מ' מתוך פ', ולר' יוחנן מסתמא לקרבן גדול נתכוין ואפילו מ' לא קדשו.
- כה.** דכתיב 'כי יקח איש אשה ובעלה'.
- כו.** אביי: רישא מיירי שאמר אשה ואחותה 'כאחת' והטעם דכל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו, וסיפא מיירי שאמר 'הראויה לי מכם תתקדש לי' לכך אין אחיות מקודשות. רבא: רישא מיירי אפילו באחת 'אחת מאשה ובתה', וסיפא מיירי באמר 'הרי כולכם ואחת משתי אחיות מקודשות לי'.
- כז.** כולן אינן מקודשות, דלכו"ע אי אפשר לקדש ב' אחיות כאחת, וממילא גם הנכריות לא נתקדשו כדין 'קני את וחמור' דאף הנולד לא קנה.
- כח.** בבוגרת אחת וקמנה אחת, ומיירי שהבוגרת עשתה לאביה שליח לקבל קידושין בשבילה, וגם אמרה לו שהכסף קידושין יהא שלו, וקמ"ל דמ"מ אין הבוגרת בכלל דלא שביק איניש מצוה דרמיא עליה ועביד מצוה דלא רמיא עליה.

קנין תורה גליון

- כט.** אחד מהן חולץ תחלה לאחת מן האחיות, ואח השני אם רצה לייבם את השניה מיבם. אבל לא ייבם אחד מהן תחילה ואח"כ יחלוץ השני דילמא פגע הראשון באחות זקוקתו. ובדיעבד אם קדמו וכנסו אין מוציאין אותן מידם.
- ל.** היחיד חולץ תחלה לשתיהן, ואח"כ יחלוץ אחד מן האחים לאחת מן האחיות, ואח"כ אם רצה אחיו לייבם את השניה מייבם. אבל לא ייבם ואף אחר הליצת אחיו קודם שהיחיד חלץ לשתיהן, דילמא פגע ביבמה לשוק.
- לא.** כאביו דהו קידושין.
- לב.** (א) המקדש בפירות שביעית מקודשת. (ב) המקדש אשה בגזל אפילו הוא שלה אינה מקודשת ואלא אם כן שדיך. (ג) אשה נעשית שליח לחבירתה אפילו במקום שנעשית לה צרה. (ד) אפשר ללמוד ממתני' הדין בקידושין שאין מסורין לביאה, אבל אין הכרה אם לאוקמיה כאביו או כרבא.
- לג.** בגזל של אחר, סתמא אינה מקודשת ואלא אם ודאי נתיישו הכעלים, ודלא כר' שמעון דס"ל סתם גזילה הוי יאוש בעלים. בגזל שלה, בדשדיך מקודשת, בדלא שדיך אינה מקודשת.
- לד.** אינה מקודשת, דמשום כיסופא הוא דעבד.
- לה.** אם נמצאו יפות מהן תרומתו תרומה ודשאני תרומה דממילא עומד לתרום, לא נמצאו יפות מהן אין תרומתו תרומה.
- לו.** מחיים, סובר ר' יוסי הגלילי דהו קידושין. לאחר שחיטה; לתנא דמתניתין לא הו קידושין, ולתנאי דברייתא, קודם חזרה הו קידושין בין לר' יהודה ובין לר' יוסי ודאף ר' יוסי לא אמר אינה מקודשת אלא בקדשי קדשים, ולרב לא חזרו בהן, אבל לר' יוחנן דחזרו בהן מודים תרוייהו דלא הו קידושין.
- לז.** (א) אדם יכול לקבל קידושין בשביל בתו וקמנה או נערה, (ב) אשה יכולה לעשות שליח לקבל קידושה בעזרה, (ג) דחקה ונכנסה.

ברכות לראש משביר

ידידנו הנגיד הנכבד רודף צדקה וחסד, אוהב תורה ומוקיר רבנן ותלמידיהון
מו"ה ישראל אלכסנדר הכהן ענגלענדער הי"ו
נציב חודש שבט

לעיי"נ זקנו הגאון המפורסם

מוה"ר **שלום מרדכי** ב"ר משה הכהן זצ"ל **אבד"ק ברעזאן ובעמח"ס שו"ת מהרש"ם**
נלב"ע ביום ט"ז שבט שנת תרע"א לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה

זכות התורה תעמוד לו להתברך בכל משאלות לבו לטובה
לאורך ימים ושנים טובות - ויתקיים בו הבטחת נביאי אמת וצדק
לא ימוש מפני זרע ומפי זרע זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם

בברכת התורה
הנהלת חבורת קנין תורה